

Üretim Tesislerini Taşıyan Hazır Giyim ve Deri Firmalarına Sağlanan İstihdam Teşvikleri (*)

Vergi Bülteni

(*)Vergi Dünyası / Eylül 2019 Sayısında Yayımlanmıştır.

Bülent AK,
Yeminli Mali Müşavir
bak@konseydenetim.com.tr

KONSEY
VERGİ - DENETİM - DANIŞMANLIK

Önsöz

Hazırlanan kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda seçilen sektörlerle yatırım yapılmasını sağlamak, coğrafi bölgeler arasında gelişmişlik farkını azaltmak, istihdam yaratmak ve kalkınmayı hızlandırmak üzere; özel sektör yatırımlarını yönlendiren ve özendirilen en önemli araçlardan birisi yatırımcılara tanınan teşvikler olmuştur.

Devlet tarafından yatırımcılara sağlanan teşvik unsurlarına ilişkin düzenlemelere ise, 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda yer verilmiştir. Dolayısıyla, söz konusu yardımlardan yararlanmak isteyen yatırımcılar açısından, Kararın ve Kararda yapılan değişikliklerin ne derece önemli olduğu ortadadır.

7 Ağustos 2019 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 1402 sayılı Cumhurbaşkanı Kararıyla¹, 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararda çok kapsamlı ve önemli değişiklikler yapılmıştır.

Yapılan düzenlemelerden birisi de hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunan işletmeleri yakından ilgilendiriyor ve bu firmalar açısından bir fırsat sağlıyor.

Karara eklenen Geçici 13. Madde uyarınca; 1 ve 2. bölgelerde hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunan işletmelere ait makine ve teçhizatın, işletmenin kendisi veya farklı bir işletme tarafından 31/12/2020 tarihine kadar Kararda belirlenen illere taşınması suretiyle yapılan yatırımlarda, asgari yüz kişi istihdam sağlanması koşuluyla, sigorta primi işveren hissesi desteği, sigorta primi ve gelir vergisi stopajı desteğinden yararlanma olanağı getirilmiştir.

Uygulamadan kimler ne şekilde yararlanacak, elde edeceği avantajlar neler olacak, yararlanmak için hangi şartların yerine getirilmesi gerekecek, aşağıda ayrıntılı olarak açıklamaya çalışacağız.

Geçici 13. Maddeyle Ne Amaçlanıyor?

Yapılan düzenlemenin amacının, gelişmişlik düzeyi yüksek olan 1 ve 2. Bölgelerdeki hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunan işletmelere ait makine ve teçhizatın sökülüp, gelişmişlik düzeyi düşük olan illere taşınarak, coğrafi bölgeler arasında gelişmişlik farkını azaltmak ve bu illerde istihdam sağlamak olduğu anlaşılmaktadır.

1 ve 2. Bölgelerde Hangi İller Var?

2012/3305 sayılı Kararın Eki olan EK-1'e göre, 1. bölgede Ankara, Antalya, Bursa, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Muğla bulunuyor. 2. bölgede yer alan illerimiz ise Adana, Aydın, Bolu, Çanakkale (Bozcaada ve Gökçeada ilçeleri hariç), Denizli, Edirne, Isparta, Kayseri, Kırklareli, Konya, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova.

¹ 6/8/2019 Tarih ve 1402 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/08/20190807-2.pdf>

Uygulamadan Hangi Sektörler Yararlanacak?

Uygulamadan sadece yukarıda sayılan illerde bulunan hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunan işletmelerin makine ve teçhizatını, Kararda belirlenen illere taşıyan işletmeler yararlanacaktır.

Yapılan düzenlemede hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunan işletmelere ait makine ve teçhizatın, işletmenin bizzat kendisi tarafından taşınabileceği gibi, farklı bir işletme tarafından da taşınabileceği belirtilmiştir. Bu durumda, söz konusu makine ve teçhizatın sahibi olan firma tarafından kiralandığının, kiralayan firmanın düzenlemede yer alan koşulların tamamını sağlamak kaydıyla, teşvik unsurlarından yararlanabileceğinin kabulü gerekir.

Diğer taraftan, taşınan işletmede asgari yüz kişi istihdam edilmesi şartının bulunması nedeniyle, birkaç firmanın bir araya gelip işletme bütünlüğünü sağlamak şartıyla, Devlet tarafından tanınan imkânlardan yararlanmak için bir çatı altında toplanarak işletmelerini taşımaları imkân dâhilinde olduğu değerlendirilmektedir.

Hazır Giyim ve Deri Sektörü Hangi İllere Taşınmak İsteniyor?

Yapılan düzenlemeye bakıldığında hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunan işletmelere ait makine ve teçhizatın, 4, 5 ve 6. Bölgelerde seçilmiş bazı illere taşınması teşvik ediliyor. Düzenlemede yer alan şartları yerine getirenlere, taşınılan bölgenin gelişmişlik düzeyine bağlı olarak değişen sürelerde, sigorta primi işveren hissesi desteği, sigorta primi ve gelir vergisi stopajı desteğinden yararlanma olanağı getirilmektedir.

Öngörülen teşvik unsurlarından yararlanmak üzere makine ve teçhizatın taşınacağı iller üç grup halinde şu şekilde belirlenmiştir.

- 4. Bölgeden Elazığ, Erzincan, Malatya ve Sivas.
- 5. Bölgeden Bayburt, Çankırı, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Kahramanmaraş, Niğde, Ordu, Osmaniye, Sinop, Tokat, Tunceli ve Yozgat.
- 6. Bölgeden Adıyaman, Ağrı, Ardahan, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Hakkâri, Iğdır, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak ve Van.

Uygulamadan Yararlanmak İçin Şartlar Nelerdir?

Uygulamadan yararlanmak için 1 veya 2. bölgede bulunan hazır giyim ve deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunan firmaların makine ve teçhizatlarının sökülerek, Kararda belirlenen illerden herhangi birisine taşınarak faaliyete geçilmesi gerekmektedir.

Dikkat edilecek olursa yapılan düzenlemede firmaların kanuni merkezinin taşınması istenmiyor. İstenilen husus, işletmenin üretim tesislerinin belirlenen illere taşınarak, bu illerde istihdam yaratılmasıdır. Dolayısıyla, şirketin kanuni merkezinde herhangi bir değişiklik yapmaksızın, üretim tesislerinin Kararda belirlenen illerden birisinde açılacak bir şubeye taşınması ve faaliyette bulunulması imkan dahilindedir.

Diğer taraftan, taşınacak makine ve teçhizat parkının değerine veya imalat kapasitesine ilişkin herhangi bir belirleme yapılmamış ve sınırlama konulmamıştır. Bu çerçevede, yerine getirilmesi gereken en önemli şart, belirlenen illere taşınan üretim tesislerinin asgari yüz kişiyi istihdam etmesi gereğinin bulunmasıdır.

Ayrıca, işletmenin makine ve teçhizatlarının sökülerek başka bir ile taşınması işlemlerinin en geç 31.12.2020 tarihine kadar gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu tarihten sonra yapılacak taşıma işlemleri uygulamadan yararlanamayacaktır.

Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği Nedir?

Sigorta primi işveren hissesi desteği uygulamasında, istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmı Bakanlık bütçesinden karşılanmaktadır. Çalışanın asgari ücretin üzerinde ücret alması halinde, asgari ücretin üzerinde kalan ücret kısmına isabet eden kısmın ise işveren tarafından ödeneceği tabiidir.

İşveren hissesine ait primlerin karşılanabilmesi için, işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerini yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna vermesi ve sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin sigortalı hissesine isabet eden tutar ile Bakanlıkça karşılanmayan işveren hissesine ait tutarın yasal süresi içerisinde ödenmiş olması şarttır.

İşveren tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi halinde, Bakanlıktan Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme zammı işverenden tahsil edilmektedir.

Sigorta Primi Desteği Nedir?

Sigorta primi desteği uygulamasında, işveren tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna ödenmesi gereken sigorta primi işçi hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmı, Bakanlık bütçesinden karşılanmaktadır.

Bu destekten yararlanılabilmesi için, aylık prim ve hizmet belgelerinin yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi ve Bakanlıkça karşılanmayan işçi hissesine ait tutarın yasal süresi içerisinde ödenmiş olması şarttır.

Bu destekten yararlanan yatırımcı tarafından ödenmesi gereken primlerin geç ödenmesi halinde, Bakanlıktan Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak ödemenin gecikmesinden kaynaklanan gecikme zammı işverenden tahsil edilir.

Gelir Vergisi Stopajı Desteği Nedir?

Gelir vergisi stopajı desteği uygulamasında ise, çalışanların ücretlerinin asgari ücrete tekabül eden kısmı üzerinden hesaplanan gelir vergisi, verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden terkin edilmektedir.

Burada dikkat edilecek olursa, çalışanın alacağı asgari ücrete kadar olan ücret tutarı vergiden istisna tutulmamıştır. Böyle yapılmış olsaydı, uygulamanın sağladığı vergisel avantajdan çalışanlar yararlanıyor olacaktı.

Çalışanların ücretlerinin asgari ücrete tekabül eden kısmı üzerinden gelir vergisi hesaplanmakta ve çalışanın ücretinden kesilmektedir. Ancak, yatırımcının işçilik maliyetlerinin düşürülmesi amacıyla, hesaplanan vergi tahakkuk eden vergiden terkin edilmektedir. Böylece, uygulamanın sağladığı vergisel avantajlardan işveren yararlanmış olmaktadır.

Çalışanın asgari ücretin üzerinde ücret alması halinde ise, çalışandan kesilen asgari ücretin üzerinde kalan ücret kısmına isabet eden gelir vergisinin, işveren tarafından muhtasar beyannameyle beyan edilerek ödeneceği tabiidir.

Yatırım Yeri Tahsisi Nedir?

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından teşvik belgesi düzenlenmiş yatırımlar için, 4706 sayılı Kanununun ek 3. maddesi çerçevesinde, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslara göre yatırım yeri tahsis edilebilmektedir.

Taşınacak Giyim ve Deri Firmalarına Hangi Avantajlar Sağlanıyor?

2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karara eklenen Geçici 13. maddenin birinci fıkrası aynen aşağıda yer aldığı gibidir.

"GEÇİCİ MADDE 13- (1) 1 inci ve 2 nci bölgelerde hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyette bulunan işletmelere ait makine ve teçhizatın, işletmenin kendisi veya farklı bir işletme tarafından 31/12/2020 tarihine kadar aşağıdaki tabloda yer alan illere taşınması suretiyle yapılan yatırımlar, asgari yüz kişi istihdam sağlanması koşuluyla, sigorta primi işveren hissesi desteği, sigorta primi ve gelir vergisi stopajı desteğinden aynı tabloda belirtilen sürelerde yararlanır.

İller	Yatırım Yeri Tahsisi	Sigorta Primi İşveren Hissesi	Sigorta Primi Desteği	Gelir Vergisi Stopajı Desteği
<i>Elazığ, Erzincan, Malatya, Sivas</i>	<i>OSB ve EB Dışı</i>	3	-	
	<i>OSB ve EB İçi</i>	3	3	-
<i>Bayburt, Çankırı, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Kahramanmaraş, Kilis, Niğde, Ordu, Osmaniye, Sinop, Tokat, Tunceli, Yozgat</i>	<i>OSB ve EB Dışı</i>	4	-	
	<i>OSB ve EB İçi</i>	4	4	-
<i>Adıyaman, Ağrı, Ardahan, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Hakkâri, Iğdır, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak, Van</i>		5	5	10

Yukarıda yer alan fıkra hükmü ve tablo incelendiğinde, yapılan düzenlemenin bir parça aceleye getirildiği anlaşılmaktadır. Zira fıkrada anılan desteklerden tabloda belirtilen sürelerde yararlanacağı belirtilmekle birlikte, tabloda bir takım rakamlar yer almış, ancak süre belirtilmemiştir. Yerleşik uygulamalardan hareketle, sürelerin yıl olarak belirlendiğinin kabulü gerektiğini düşünüyoruz.

Diğer taraftan, fıkra hükmünde yatırım yeri tahsisinden bahis olunmazken, tabloda yatırım yeri tahsisine ilişkin bir sütun açıldığını görüyoruz. Dolayısıyla, uygulamadan yararlanmak isteyen firmalara yatırım yeri tahsis edilip edilmeyeceği belirsizdir. Bu nedenle, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü tarafından konuya ilişkin yapılacak açıklamaların beklenmesi ve takip edilmesi yerinde olacaktır.

Bu veriler çerçevesinde örnek vermek gerekirse, İstanbul'daki deri imalathanesini 31.12.2020 tarihine kadar; Elazığ'da Organize Sanayi Bölgesi / Endüstri Bölgesi dışında bir yere taşıyan işletme, en az yüz kişiyi çalıştırmak kaydıyla, 3 yıl süreyle sadece sigorta primi işveren hissesi desteğinden yararlanabilecektir.

Aynı işletmenin Çankırı'da bulunan Organize Sanayi Bölgesinde bir yere taşınması halinde, işletme 4 yıl süre boyunca hem sigorta primi işveren hissesi desteğinden hem de sigorta primi desteğinden yararlanabilecektir.

Söz konusu deri imalathanesinin Şanlıurfa'ya taşınması durumunda, işletme 5 yıl boyunca sigorta primi işveren hissesi ve sigorta primi desteğinden yararlanacağı gibi, 10 yıl süreyle de gelir vergisi stopajı desteğinden yararlanabilecektir.

Burada belirlenen süreler, üretim tesislerini taşıyan firmaların, uygulamadan azami yararlanabilecekleri süreyi göstermektedir. Firmaların söz konusu uygulamadan daha az süre faydalanmaları imkân dâhilindedir. Örneğin firmanın mali açıdan sıkıntıya girerek, yüz işçi çalıştırma şartının yerine getirilememesi halinde, söz konusu uygulamadan yararlanma olanağını yitirecektir.

Ancak, bu noktada bir hususun Bakanlık tarafından açıklığa kavuşturulmasında fayda bulunmaktadır. Taşınan işletmelerin desteklerden yararlanabileceği süre henüz dolmadan yüz işçinin altına düşmesi durumunda, bu durum desteklerden yararlanma hakkının kaybolmasına mı yol açacaktır? Yoksa işletme durumunu toparlayıp, çalışan sayısını tekrar yüz işçiye çıkardığında, söz konusu desteklerden yararlanmaya devam mı edecektir? Bu durumda yararlanılmayan sürelerden daha sonraki aylarda yararlanılacak mıdır?

Üç Yıl Süreyle Yerleşen Firmalara Ekstra Avantajlar Sağlanıyor

2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karara eklenen Geçici 13. maddenin ikinci fıkrası aynen aşağıda yer aldığı gibidir.

“(2) Birinci fıkrada belirtilen yatırımın işletmenin kendisine ait makine ve teçhizatı taşıması suretiyle yapılması ve bu yatırımın tamamlanmasından itibaren üç yıl süreyle taşımaya konu makine teçhizatın bulunduğu tesisdeki ortalama istihdamın, mevcut istihdam sayısının altına düşmemesi koşuluyla, firma talebine istinaden, sigorta primi işveren hissesi desteği ve sigorta primi desteği, birinci fıkradaki tabloda belirtilen sürelerin iki katı süre ile uygulanır. Mevcut istihdam sayısı olarak, 2019 yılı başından bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihe kadar taşımaya konu makine ve teçhizatın bulunduğu tesisdeki istihdam ortalaması dikkate alınır.”

Yukarıda yer alan fıkra hükmüne göre, 1 veya 2. Bölgede hazır giyim, deri ve deri mamulleri sektörlerinde faaliyet gösteren ve kendilerine ait makine ve teçhizatı sökerek, 31.12.2020 tarihine kadar Kararda belirlenen illerden herhangi birisine taşıyarak faaliyete geçen firmalardan, taşındığı ilde en az üç yıl süreyle mevcut istihdam sayısının altına düşmemesi koşuluyla, firmanın talebine istinaden sigorta primi işveren hissesi ve sigorta primi desteğinden tabloda belirlenen sürenin iki katı süre olarak yararlanma olanağı sağlanmaktadır.

Yukarıda yer verdiğimiz örnekten hareket edecek olursak; imalathanesini İstanbul'dan Çankırı'ya Organize Sanayi Bölgesine taşıyan deri firmasının, imalathanede yer alan makine ve teçhizatın kendisine ait olması durumunda, taşındığı ilde faaliyete başladıktan sonra en az üç yıl süreyle mevcut istihdam seviyesinin altına düşmemesi koşuluyla, firmanın talep etmesi halinde 4 yıl yerine, tam 8 yıl boyunca sigorta primi işveren hissesi ve sigorta primi desteğinden yararlanabilecektir.

Ancak, bu noktada bir hususun Bakanlık tarafından açıklığa kavuşturulmasında fayda bulunmaktadır. İlk fıkra hükmü uyarınca uygulamadan yararlanmak için asgari yüz kişinin çalıştırılması şartı bulunmaktadır. İkinci fıkrada ise sigorta primi işveren hissesi ve sigorta primi desteğinden, birinci fıkrada belirlenen sürenin iki katı süre kadar yararlanmak için mevcut istihdam seviyesinin üç yıl süreyle altına düşülmemesi şart koşulmuştur.

Bu durumda, mevcut istihdam seviyesi yüz çalışanın altındaysa ne olacaktır? Örneğin, 80 çalışanı olan firmalar bu uygulamadan yararlanmak için ilk fıkra hükmü uyarınca çalışan sayısını yüze çıkarmak zorunda mı kalacaklar? Yoksa ikinci fıkra hükmü uyarınca seksen çalışanla uygulamadan yararlanmaya başlayıp, üç yıl süre boyunca bu seviyenin altına düşmemeleri halinde, sigorta primi işveren hissesi ve sigorta primi desteğinden iki kat süreyle yararlanmaları mümkün olacak mı?

Bu konuda yaşanacak tereddütlerin giderilmesinde fayda bulunmaktadır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü tarafından konuya ilişkin yapılacak açıklamaların beklenmesi ve takip edilmesi yerinde olacaktır.

Diğer taraftan, taşınmaya konu olan makine ve teçhizatın, asgari üç yıl süreyle firma aktifinde kayıtlı olduğu ve anılan bölgelerde fiziki olarak bulunduğu, adına teşvik belgesi düzenlenecek olan firma tarafından alınacak yeminli mali müşavir raporu ile belgelendirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, Geçici 13. Maddeye istinaden düzenlenen teşvik belgelerinin tamamlama vizesi işlemleri; Genel Müdürlük, Kalkınma Ajansları veya Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlükleri tarafından düzenlenecek nakil tespit raporuna istinaden yapılacaktır.

Sonsöz

Üretim tesislerini gelişmiş illerden, az gelişmiş olarak belirlenen illere taşıyacak hazır giyim, deri ve deri mamulleri üreten firmalara, Devlet tarafından sağlanan teşvik unsurlarının neler olduğuna ve uygulamadan ne şekilde yararlanılacağına ilişkin bilgilere, önceki bölümlerde ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Ayrıca, yapılan düzenlemede bazı belirsizlikler nedeniyle, uygulamada ortaya çıkabilecek sorunlara da değinilmiş olup, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü tarafından konuya ilişkin yapılacak açıklamaların beklenmesi ve takip edilmesi yerinde olacaktır.

Diğer taraftan, firmaların üretim tesislerini başka bir yere kaydırmalarının elbette maliyetleri de olacaktır. Sonuçta tesislerin taşınmasına ilişkin maliyetler bir yana, asıl mesele mevcut çalışan işçilerin makine ve teçhizatla birlikte taşınmayı kabul edip etmeyecekleri konusunda düğümlenmektedir.

Bu noktada, üretim tesislerini taşıyacak firmaların, mevcut çalışan işçileriyle yapmış bulunduğu iş akitlerinde nakil yetkisi alıp almadıkları hususu önem kazanmaktadır. Nakil yetkisi almış firmaların bile, çalışanlarının bir kısmını başka bir ile nakletmeleri durumunda sorunlar yaşanmaktadır. Çalışanlar nakil yapılan ilde işe başlamayı reddetmekte, yapılan naklin haklı bir gerekçeye dayanmadığı iddiasıyla dava açabilmektedir.

Dolayısıyla, İş Kanunu çerçevesinde mevcut çalışanların durumunun ayrıntılı olarak değerlendirilerek, çalışanlarla yaşanabilecek hukuki sorunların ve ödenmek zorunda kalınabilecek tazminatların dikkate alınması gereği bulunmaktadır.

Sonuç olarak, 1 ve 2. Bölgede hazır giyim, deri ve deri mamulleri üreten imalatçı firmalar açısından, uygulamayla getirilen teşvik unsurlarının ne ölçüde cazip olduğunu zaman içinde göreceğiz. Bu çerçevede, uygulamadan yararlanma olanağı olan firmaların, kendileri açısından bir fayda maliyet analizi yapmaları ve buna göre karar vermeleri yerinde olacaktır.

KONSEY
VERGİ - DENETİM - DANIŞMANLIK

KonseY Yeminli Mali Müşavirlik
Denetim ve Danışmanlık Ltd. Şti.

Mustafa Kemal Mahallesi
Dumlupınar Bulvarı No.274/2
Mahall Ankara C2 Blok
Kat 21 Daire 177
06530 Çankaya - Ankara

TEL: (312) 504 63 36
GSM: (532) 221 40 41

www.konseYdenetim.com.tr